

ΚΕΤΕΒΕ

ISBN: 978-625-8770-58-2

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 1733

Balkan Kitaplığı

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Ayhan Demir

Editör

Nurşen Ağırdağı

Düzeltili

Rabia Şenol

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Özkan Kaya

1. BASKI

Temmuz 2026
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Sertifika No: 45103

Çınar Matbaacılık ve Yay. San.

Tic. Ltd. Şti. İkitelli OSB Mahallesi

Çevre Sosyal Tesisler Sokak Çevre

Sanayi Sitesi Sosyal Tesisler No: 3

İç Kapı No:1B1 Başakşehir/İstanbul

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

NASER ORİÇ

NİSAN 1992 - EYLÜL 1994

Srebrenitsa Şahitliği

Doğu Bosna'da (Orta Podrinje)
Boşnaklara Yönelik Soykırım

Yayıma Hazırlayan: Alaga Nuhanoviç

Türkçesi: *İbrahim Hakan Aydoğan, Azra Blekiç Aydoğan*

KETEBE

Naser Oriç

Bosnalı eski asker ve askeri komutan. 1967'de Srebrenitsa yakınlarındaki Potoçari'de (Donji Potočari) doğdu. Gençlik yıllarında metal işleme eğitimi aldıktan sonra güvenlik alanına yönelerek Belgrad'da özel polis birliklerinde eğitim aldı. Bosna Savaşı öncesinde Kosova'da özel harekât birliklerinde görev yaptı ve daha sonra bir dönem Yugoslavya Devlet Başkanı Slobodan Miloşević'in (Slobodan Milošević) koruma ekibinde yer aldı.

1991 yılının sonlarında memleketi Srebrenitsa'ya döndü ve Nisan 1992'de Potoçari Bölgesel Savunma Birliği'nin komutanlığına getirildi. Savaş boyunca Sırp güçlerinin kuşatması altında kalan Srebrenitsa enklavındaki Bosna Hersek Cumhuriyeti Ordusu (ARBiH) birliklerine ve 28. Tugay'a komuta ederek bölgenin savunulmasında merkezi bir rol oynadı. Srebrenitsa'daki direniş mücadelesi nedeniyle Bosnalı Müslümanlar tarafından bir halk kahramanı olarak kabul edilen Oriç, Sırp tarafı için ise tartışmalı bir figür haline geldi.

Savaşın ardından, 2003 yılında Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) tarafından tutuklanarak Lahey'e sevk edildi. Komutası altındaki bazı askerlerin Sırp esirlere yönelik suçlarını önleyemediği iddiasıyla 2006'da iki yıl hapse mahkûm edildiyse de 2008 yılındaki temyiz davasında tüm suçlamalardan tamamen beraat etti. Daha sonra 2017 yılında Saraybosna'daki yerel mahkemede görülen davalardan da suçsuz bulunarak aklandı.

İbrahim Hakan Aydoğan

1986 Afşin doğumlu ve gazetecidir. Uzun yıllar ABD merkezli bir haber sitesinin editörü ve takiben Türkiye merkezli bir haber ajansının Bosna Hersek muhabiri olarak çalıştı. Halihazırda uluslararası bir şirket için tercüme ve yerelleştirme projesi üzerinde çalışmaktadır.

Azra Blekiç Aydoğan

1988 Saraybosna doğumlu, ekonomist ve hukuk mezunudur. Yüksek lisansını Saraybosna Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Boşnakça, Türkçe ve İngilizce bilen Aydoğan, çeviri çalışmalarını sürdürmektedir.

İÇİNDEKİLER

BÜYÜK SIRBİSTAN'IN OLUŞTURULMASI POLİTİKASINDA SREBRENİTSA'NIN KONUMU, KAYNAKLARI VE ÖNEMİ	17
CUMHURİYET DÜZEYİNDE VE YEREL DÜZEYDE SIRPLARIN SALDIRI OLASILIĞINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER VE MUHTEMEL DİRENİŞİN ORGANİZE EDİLMESİ.....	27
SIRP NÜFUSUN SAVAŞA HAZIRLANMASI VE ÖRGÜTLENMESİ: AMAÇ, HEDEFLER VE SOMUT FAALİYETLER	37
SAVAŞIN BAŞLANGICI VE BİYELYİNA (BIJELJINA), ZVORNİK, BRATUNATS VE VLASENİTSA'NIN İŞGALİ, SIRP-KARADAĞLI SALDIRGANLAR TARAFINDAN DOĞU BOSNA HALKININ KATLİ VE YERLERİNDEN EDİLMESİ	53
1992 YILI NİSAN VE MAYIS AYLARINDAKİ KATLİAM.....	60
VLASENİTSA, HAN-PIYESAK, ZVORNİK, VİŞEGRAD VE ROGATİTSA BELEDİYELERİNDE	75
HAN-PIYESAK BELEDİYESİ'NİN İŞGALİ	81
ROGATİTSA'NIN İŞGALİ	85

VİŞEGRAD'IN İŞGALİ	88
ZVORNİK'İN İŞGALİ	92
KOMŞU BELEDİYELERDEN SİĞİNMACILARIN KABUL, BARINDIRMA VE BESLENMESİNDE SREBRENİTSA BÖLGESİNİN ÖNEMİ	143
YİYECEK ARAYIŞI SIRASINDA ACI ÇEKEN KADINLARDAN BİRİNİN İFADESİNDEN BİR KESİT	146
SREBRENİTSA, BRATUNATS, VLASENİTSA, ZVORNİK BELEDİYELERİ İLE JEPA BÖLGESİNDEKİ TOPRAKLARIN İŞGALİ VE SALDIRGANA BU TOPRAKLARDA GÖSTERİLEN İLK DİRENİŞ	153
SREBRENİTSA	153
BRATUNATS	158
VLASENİTSA	160
ZVORNİK.....	161
JEPA BÖLGESİ	161
BU BÖLGELERDE BOSNA-HERSEK CUMHURİYETİ ORDUSU BÜNYESİNDE BİRLEŞİK SİLAHLI GÜÇLERİN OLUŞTURULMASI, YEREL YÖNETİMİN KURULMASI VE EKONOMİK, KÜLTÜREL VE KAMUSAL FAALİYETLERİN ORGANİZE EDİLMESİ	165
HAZİRAN 1992 - OCAK 1993 DÖNEMİNDE DÜŞMAN TAARRUZUNUN DEVAMI VE SREBRENİTSA MERKEZLİ BÜYÜK ÖZGÜR TOPRAKLARIN TESİSİ	171
DOĞU BOSNA'DAKİ (ORTA PODRİNYE) SREBRENİTSA MERKEZLİ ÖZGÜR BÖLGEYE OCAK-NİSAN 1993 DÖNEMİNDEKİ EN BÜYÜK DÜŞMAN TAARRUZU VE YENİ MÜLTECİ DALGASI	185
a) Tserska, Kamenitsa ve Konyeviç Polye'nin düşüşü	186
b) Volyavitsa, Sase ve Kunyerats'ın düşüşü	188
c) Bilyeg'in düşüşü.....	189
d) Yezero'nun düşüşü	189
e) Kraglyivoda ve Osmaçe'nin düşüşü	190
f) Skenderoviçi'nin düşüşü	190
g) Potoçari, Srebrenitsa şehri ve Suçeska'nın müdafaası	191

SREBRENİTSA VE KOMŞU BELEDİYELERİN ÖZGÜR TOPRAKLARININ
HEYETİMİZİN YÜRÜTTÜĞÜ BARIŞ MÜZAKERELERİNDEKİ ÖNEMİ 199

(PHILIPPE) MORILLON VE BM GÜCÜNÜN BÖLGEYE GELİŞİ 205

SREBRENİTSA HABERLEŞME VE ENFORMASYON SERVİSİ
KAYITLARINA GÖRE, 1992 YILINDA SAVAŞIN BAŞLANGICINDA
KAYBOLAN SİVİLLERİN LİSTESİ 211

SAVAŞTA YAŞANAN ACILARA İLİŞKİN VERİ TOPLAMA KOMİSYONU
KAYITLARINA GÖRE SAVAŞ SÜRESİNCE HAYATINI KAYBEDEN SİVİLLERİN
LİSTESİ (LİSTEYE HASTANE VE SİVİL SAVUNMA KAYITLARINDA
YER ALAN ÖLÜLER DAHİL DEĞİLDİR)..... 231

SAVAŞTA YAŞANAN ACILARA İLİŞKİN VERİ TOPLAMA KOMİSYONU
KAYITLARINA GÖRE SREBRENİTSA ÖZGÜR BÖLGESİ'NDEKİ KAYIP
VATANDAŞLAR LİSTESİ..... 283

SREBRENİTSA ÖZGÜR BÖLGESİ DIŞINDA ÖLDÜRÜLEN VE KAYBOLAN,
ANCAK AİLELERİ VEYA AİLELERİNİN BİR KISMI SREBRENİTSA
BELEDİYESİ ÖZGÜR BÖLGESİNDE BULUNAN KİŞİLERİN LİSTESİ 289

Bu kitabın Boşnakçasının yayımlanmasına maddi katkılarıyla destek verenler şunlardır:

Jepa'dan Alaga Nuhanoviç ile Malmö'den Mehmed Durakoviç ve ayrıca İsveç SDA teşkilatı.

Vlasenitsa'dan Aliya Nuhanoviç (Alija Nuhanović), Faruk Nuhanoviç, Safet Çatoviç, Emin Durakoviç ile Vetlanda'dan Emin Durakoviç.

Vlasenitsa'dan İbrahim İbrahimoviç, Malmö'den Amir Nuhanoviç, Jepa'dan Suada Nuhanoviç, Adisa Nuhanoviç ve Nusret Nuhanoviç.

Bunun yanı sıra, bütün teknik ve uzmanlık işleri, hiçbir ücret almadan İsnam Talyiç (İsnam Taljić) ile Alaga Nuhanoviç tarafından gerçekleştirilmiştir.

*Allah sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara âdil davranmaktan men etmez. şüphesiz Allah âdil davrananları sever. Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.**

Bu eserimi; Bosna-Hersek Cumhuriyeti'nde yaşanan savaşta, Sırp-Karadağlı saldırganlığının açtığı yaraların ve kurbanların hatırasına ithaf ediyorum.

Layık oldukları hürmetle, ölmüşlerin ruhlarına Fatiha okuyalım.

* Mümteħine, 60:8-9.

Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti topraklarındaki savaş beşinci yılına, Bosna-Hersek Cumhuriyeti topraklarındaki savaş ise dördüncü yılına girdi ve savaşın sonu görünmüyor. Yüz binlerce kurban verildi ve birçok önemli kültürel ve ekonomik değer, temelinden yok edildi. Bu zamana kadar olan tüm dehşet, “Büyük Sırbistan” adı altındaki neo-faşist bir oluşum yaratma fikrinin sonucudur. Bu topraklardaki savaş hakkında bugüne kadar oldukça fazla şey yazılmış ve halk bilgilendirilmiş olsa da bu anlatımlar asla yeterli olmayacaktır çünkü bunlar ancak yaşanınca anlaşılır. Doğu Bosna halkı bu dehşeti en fazla yaşayan ve onu en iyi bilen kesimdir. En büyük soykırımın işlendiği ve hayatta kalmak için büyük bir mücadelenin verildiği Doğu Bosna’daki acı ve yıkım hakkında şimdiye kadar yazılanlar, çoğunlukla birkaç açıklamaya dayanan bilgilere ulaşmış kişiler tarafından kaleme alınmıştır. Tüm süre boyunca Doğu Bosna’da (Orta Podrinje Bölgesi) bulunmuş ve olayların tam merkezinde yer almış insanların kaleme aldığı, kamuoyuna gerçekleri anlatabilecek tek bir kitap bile yayımlanmadı. Bu nedenle bu kitapla dünyaya seslenmeye karar verdim. Temel gaye, kamuoyunu soykırım hakkındaki gerçeklerle tanıştırmak ve tüm halklara, kendi çevrelerinde benzer bir şeyin yaşanmasına izin vermemeleri için bir ders sunmaktır. Bu kanıtlarla bilhassa İslam dünyasını bundan sonra daha örgütlü hareket etmeleri ve askeri devlet yapılanmalarına daha fazla önem vermeleri konusunda uyarmak istiyorum. Çünkü merhamet, canavarlara değil ancak merhamet sahiplerine ve insanlara gösterilmelidir.

Saldırganın onursuzca işlediği suçların asla unutulmamasını ve saldırganın vahşetlerine dair delilleri ortaya koymak istiyorum. Halen harp durumunda olduğumuz ve arşiv malzemeleri henüz düzenleme aşamasında olduğu için bu eseri tamamlayacak tüm verileri toplama ve tüm kaynakları işleme imkânım olmadı. Ancak niyetim olup bitenlere bir nokta koymak değil, bilakis gerçeğe mümkün olabildiğince yaklaşılabilmesi için yeni argümanların ve tartışmaların önünü açmaktı. Tarih alanında çalışanların yakın gelecekte hakikati bütünüyle ortaya çıkaracaklarına inanıyorum ve bu amaçla kendi katkımı sunuyorum. Arzum, bu savaşta hayatını kaybeden tüm kurbanların isimlerinin, özellikle de başta Bratunats (Bratunac), Vişegrad, Zvornik, Vlasenitsa (Vlase-nica), Srebrenitsa, Han-Pijesak (Han-Pijesak) ve Rogatitsa (Rogatica) olmak üzere Doğu Bosna'daki insanlara karşı işlenen soykırımın unutulmamasıdır. Buralardaki kurbanların bir kısmını tespit etmeyi başardım. Çalışmamda yalnızca savaş ve savaşta yaşanan acıların araştırılması için kurulan komisyonların, Srebrenitsa Belediyesi'nin haberleşme ve bilgilendirme hizmetlerinin ve Belediye Komisyonu'nun topladığı arşiv malzemelerine ve bu bölgelerde savaşın tarihine ilişkin olarak derlenen kaynaklara başvurdum. Bu çalışmada bana hem veri sağlama konusunda hem de uzman görüşleriyle destek sağlayan çok sayıda insana özellikle teşekkür etmek isterim. Onların katkıları olmasaydı, bu kitap gün yüzüne çıkamazdı.

Naser Oriç